

Ismét szegényebbek lettünk egy bányával

ILLÉSY SÁNDOR

Edelény (ÉM) – Nem volt sírás, csak szomorúság: Edelény 1995. augusztus 31-ével törődött a hazai szénbányászati térképéről. Nem fordult meg a bányászjelvény – mint ahogy az ilyenkor szokás –, nem volt ugyanis olyan jelvény, amit használhattak volna erre a célra. Nem díszítették fel csillé azzal a felirattal: Edelény akna utolsó adag szene. Nem ünnep a vég. Valahogy mindenki megbarátkozott a gondolattal: volt, és nincs tovább. A végítélet régebben kimondatott – most teljesült be. Pedig hát – hírek szerint – egy kevés szén még lenne, néhány hónapig, egy-két évig elvegetálhatott volna a majd harminc éve megnyitott akna. Viszont elfogyott a pénz, az állam többet nem ad ide. Önerőből meg nem lehet itt bányászni, mint ahogy nemigen lehet sehol másutt a világon.

Szépen fogynak a bányák Borsodban. Nincs már Farkaslyuk, Királd, Somsály, Tervtáró, Baross akna, Pálinkás, Annabánya, Mártabánya, Ormosbánya, Izsófalva. És az egy Lyukó kivételével nincs már jövője Putnoknak, Feketevölgynek. És már csak múltja van Edelénynek.

tartani lehet, hogy az évszázados szakmai kultúra is a múlté lesz.

Dubicsány. Ismét csak Dubicsány. Az az akna, amelyből évente akár kétmillió tonna szén is nyerhető, az az akna, amely hosszú évek óta nyitásra vár, az az akna, amelynek sorsáról hosszú évek óta képtelen dönteni a mindenkori kormányzat. Ha nyílna az új bánya, az a bányász számára azt jelentené, hogy érdemes a szakmában maradni, kitartani, netán tanulni, gyarapodni a szakmai ismeretekben; mert van, lehet valamiféle jövőképe a borsodi bányászoknak.

– Ha van jövőkép, lesz bányász is – állítja Kárpáti László a putnoki bánya igazgatója, aki szerint a gazdaságtalanság állandó hangoztatása, a leépítések, a bányabezárások morális értelemben is súlyos csapást mértek a bányásztársadalomra. Nemcsak azért kevesebb a bányász, mert bezárták a bányákat, de a megtépzott presztízs, a bizonytalan jövő miatt hagytak fel számosan ezzel a szakmával. Bányász nélkül pedig nincs bánya, nem lehetne bányát nyitni Dubicsányban sem.

– A bánya megnyitását illetve építését mindenképpen össze kellene hangolni a putnoki és a feketevölgyi aknák

Amikor volt termelés, volt remény. A végítélet azonban régebben kimondatott.

– Két éve kezdődött meg a végső visszazámlálás – mondja rezignáltan Tresztián Lajos aknavezető főmérnök-helyettes. – Egy akkori kormányhatározat mondta ki azt, hogy 1995-ben Edelény bezár, befejezi a termelését. Kimaradtunk a bánya-erőmű integrációból, nem volt jövőnk, de a jelenért is küzdenünk kellett. A folyamatos működésünkre állami támogatást kaptunk, ez a pénz viszont mostanra elfogyott. Több nincs. Azt mondják, gazdaságtalanok vagyunk. Olcsóbb a külföldi szén...

A főmérnök-helyettes negyvennyolc éves. Két diplomája van. És nyugdíjba megy.

– Kinek kellemes én – tárja szét kezét. – A még működő bányákban ezt a posztot mások töltik be... A bányásznyugdíj értelmében huszonöt bányászattal töltött év után szögre akaszthatom a diplomámat, a munkakönyvemet. Addig persze maradok, amíg a visszafelkészítés, a gépek, a pajzsok kimentése befejeződik, aztán agyó. Fáj, hogyne fájna. De nincs tovább, és ezt meg kell érteni...

Edelény, amikor spiccen volt, naponta 1500 tonna szenet is adott, és több mint ezer embernek biztosított munkát. Az utolsó hónapokban már természetesen kevesebb volt a szén, de még augusztusban is felszínre küldtek jó hátezer tonnát. És hát maradtak itt a hűtőszóra hatszázötvenen.

– A szerencse talán az, hogy az emberek többségét nem kell az utcára tenni – magyarázza Tresztián. – Feketevölgy, Putnok, Lyukóbánya átveszi a szakembereket, persze az már más kérdés, hogy Feketevölgy és Putnok is a vég felé araszol. Hogy azután mi lesz...? Ha nem nyílik meg Dubicsány,

Az árván maradt gépekre még vigyáznak

leépítésével – mondja – vagyis: amilyen ütemben csökken a fejteselőkészítés, a termelés az említett két bányában, annak megfelelően illetve azzal párhuzamosan folya a dubicsányi bánya építése, átmentődne, hasznosulna a felhalmozódott tudás, tapasztalat. Dubicsányban ugyanis edelényi, putnoki és feketevölgyi bányászok dolgoznak, persze csak akkor, ha lesz elegendő vágár, karbantartó szakmunkás, lakatos, villanyszerelő... Mert itt is megtörténhet, ami Márkushegyen, ahol most több száz külföldit alkalmaznak, mert helyben és a környéken nincs elegendő szakképzett munkaerő.

Az Edelényi bánya naponta 1500 tonna szenet is adott...

Nincs eligazítás, nincs értekezlet, nincs bányászok, üresen tátong a bánya, üresen az épület. A világban pedig mindenütt fenntartják a bányákat ahol van szén.

Egy biztos: az ezredfordulói mindenképpen szükséges az elavult széntüzelésű erőművek felújítása, és az is hovatovább eldöntött, hogy az ország hosszú távú energetikai programja számol a hazai szénvagyonnal. Sokak szerint a berentei hőerőművet bővítik, fejlesztik, új blokkot építenek, éppen azért, mert a tüzelőanyag-ellátás hosszú távra biztosítható a lyukói, a feketevölgyi, a putnoki és a dubicsányi bányából. Itt tehát még van szén, évtizedekig folytatható a bányászok; s az energetikai szakemberek egyöntetű véleménye, hogy a széntüzelésű erőművek fejlesztését, kapacitásbővítését hazai fűtőanyagra kell alapozni.

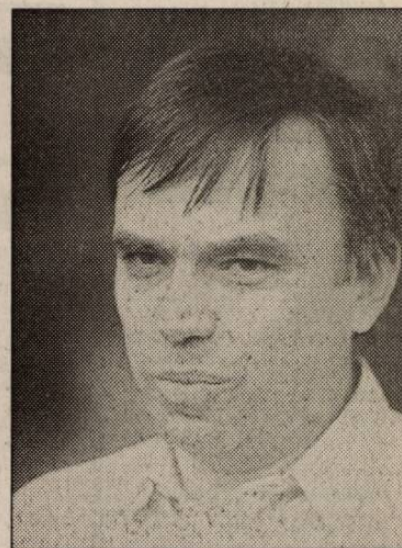
– Jó, jó, azt mondják olcsóbb a külföldi szén, mint a hazai – mondja Tresztián Lajos –, de ne feledjük, ez csak addig lesz így, amíg működnek a hazai bányák. Ha elsorvad nálunk a bányászati, akkor megnézhetjük ma-

gunkat a külföldi szénrel. Nem állítom, hogy stratégiai ágazat a miénk, de ez igenis a miénk...

Mostanság úgy tetszik, hogy a kormányra is hatottak a számításokra alapozott szakmai érvek, miszerint a bányabezárások nagyságrendekkel többbe kerülnek, milliárdokkal terhelnék meg a költségvetést, mint a bányák támogatása. Ezért született meg az a döntés is, hogy az integrációból kimaradt bányák egyedi támogatások jogcímen évenként támogatást kapnak a költségvetés általános tartalékából. A szerződés ugyan csak 1998-ig szól, de tartalmazza, hogy ha a leművelhető szénvagyon lehetővé teszi, a támogatás meghosszabbítható. Ettől függetlenül nem kevesen vitatják, ellenzik a bányák támogatását, mondván: ha veszteségesek, akkor be kell zárni a bányákat, mert csak nyelik a költségvetés pénzét.

– Tudni kell azt – magyarázza a putnoki igazgató –, hogy az állam a világon szinte mindenhol támogatja a bányákat, általában valamilyen közve-

Edelény bezárt, maradt Feketevölgy, Putnok és Lyukó

„Szögre akaszthatom a diplomámat”

tett eszközökkel. A bányászok ugyan sokba kerül, mégis mindentűt bányászoknak, ahol van szén. A mi esetünkben ez a támogatás a következőképpen működik: az idén 160 millió forintot kapunk a működéshez, ugyanakkor 640 millió forintot fizetünk be a költségvetésbe elsősorban adó- és tébékjárulékok formájában. Hogy akkor mégis miért okoz gondot, miért vita tárgya a támogatás? A szűk látókörű, csakis a költségvetési kiadásokat átlátó szemlélet miatt. Ez a szemlélet pedig elsődlegesen a költségvetés kiadásainak csökkentésére figyel, s csak másodlagosan a bevételek növelésére, vagyis: ez a szemlélet nem veszi figyelembe, hogy az adott támogatás, amit nevezhetnénk befektetésnek is, mennyi bevételt hoz, mit, mennyit is kap érte cserébe a költségvetés és a társadalombiztosítás.

Mindentől függetlenül Edelény bezárt. A maradtak még majd egy évig azon dolgoznak, hogy ami menthető, kimentsék innen. Ha már magukat nem tudták megmenteni...